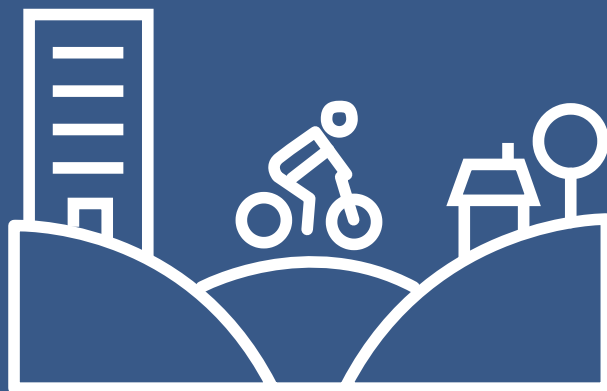

Pohjoismaiden
ministerineuvosto

Aluekehityksen ja -suunnittelun yhteistyöohjelma 2025–2030

Vihreää, kilpailukykyistä ja sosiaalisesti
kestävää kehitystä kaikkialla Pohjolassa

Sisällys

Esipuhe	3
Johdanto	5
Poliittiset priorisoinnit	7
Tavoite 1: Vihreä siirtymä luo kehitystä ja mahdollisuuksia Pohjolan kaikkien alueiden, niin kaupunki- kuin maaseutu-alueiden, asukkaille ja yrityksille	11
Tavoite 2: Pohjoismaiden alueet ovat kilpailukykyisiä ja integroituneita	13
Tavoite 3: Pohjoismaissa on hyvät ja turvalliset elinoloset sekä kaupunki- että maaseutualueilla	16
Yhteistyöohjelman arviointi	18
Tietoja tästä julkaisusta	19

Tämä julkaisu on saatavilla myös saavutettavana verkkoversiona:
<https://pub.norden.org/politknord2024-751>

Esipuhe

Ruotsin maaseutuministeri Peter Kullgren ja Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri Karen Ellemann.

Pohjolan tulee olla houkutteleva paikka asua, elää, opiskella, työskennellä ja toimia yrittäjänä. Samaan aikaan uusi geopoliittinen tilanne asettaa entistä suurempia vaatimuksia turvallisuudelle, huoltovarmuudelle ja varautumiselle. Pohjoismaiden on käsiteltävä tilannetta yhdessä, ja tästä syystä tarvitaan yhteistyötä yli Pohjoismaiden rajojen vihreän, kilpailukykyisen ja sosiaalisesti kestävä Pohjolan puolesta, jolla on vahva häiriönsieto- ja sopeutumiskyky, jotta saavutamme yhteisen visiomme Pohjolasta maailman kestävimpanä ja integroituneimpana alueena vuoteen 2030 mennessä.

Pohjolan eri alueilla, kaupungeilla ja maaseutualueilla on erilaiset lähtökohdat ja kehittymiskyky. Tämä on tärkeää ottaa huomioon etsittäessä ratkaisuja Pohjoismaiden kohtaamiin suuriin ja monimutkaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Esimerkiksi vihreä ja digitaalinen siirtymä sekä väestönkehityksen muutokset vaikuttavat eri lailla eri alueisiin, kaupunkeihin ja maaseutuun.

Pohjola on yksi maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista, jossa innovatiiviset yritykset luovat vaurauden ja hyvinvoinnin kannalta tärkeää talouskasvua. Tämä luo puitteet hyvälle ja turvalliselle elämälle niin kaupungeissa kuin maaseudulla.

Samaan aikaan geopoliittisen tilanteen heikkeneminen ja lisääntynyt epävarmuus maailmalla ovat tehneet selväksi tarpeen vahvistaa Pohjoismaiden häiriönsieto- ja sopeutumiskykyä sekä kykyämme kestää ja käsitellä erilaisia paineita, häiriöitä ja kriisejä. Vahva kansalaisyhteiskunta, työnsaantimahdollisuudet, koulutus, liikenne sekä julkiset ja yksityiset palvelut niin normaalioloissa kuin kriisiaikoina ovat tärkeitä tekijöitä turvallisten ja vakaiden alueiden, kaupunkien ja maaseutualueiden turvaamiseksi kaikkialla Pohjolassa.

Kestävän kasvun ministerineuvosto (aluepolitiikka) tarjoaa puitteet aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaiselle yhteistyölle. Tässä vuosien 2025–2030 yhteistyöohjelmassa määritetään aluekehityksessä ja -suunnittelussa tehtävän pohjoismaisen yhteistyön poliittiset tavoitteet ja priorisoinnit. Keskiössä ovat osa-alueet, joilla Pohjoismaat voivat yhdessä – yhteistyön, yhteisten panostusten, kokemustenvaihdon ja oppimisen avulla – edistää Pohjolaa vihreämpänä, kilpailukykyisempänä ja sosiaalisesti kestävämpänä alueena.

Peter Kullgren
Ruotsin maaseutuministeri

Karen Ellemann
Pohjoismaiden ministerineuvoston
pääsihteeri

Johdanto

Aluekehityksen ja -suunnittelun yhteistyöohjelmassa kuvataan poliittiset priorisoinnit ja tavoitteet kaudelle 2025–2030. Yhteistyöohjelman pohjalla on Pohjoismaiden ministerineuvostolle annettu tehtävä: avustaminen visiotyössä, jolla Pohjolasta pyritään tekemään maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Pohjoismaiden ministerineuvoston kaikkien sektorien ministerineuvostot tähtäävät vision toteuttamiseen kolmen strategisen painopistealueen avulla.

Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisessa yhteistyössä keskitytään vuoteen 2030 ulottuvalla kaudella edistämään vihreää siirtymää, joka luo kehitystä ja mahdollisuuksia Pohjoismaiden eri alueiden asukkaille ja yrityksille. Aluesektorilla keskitytään samanaikaisesti Pohjoismaiden eri alueiden kilpailu- ja häiriönsietokyvyn vahvistamiseen ja raja-alueyhteistyön edistämiseen. Aluesektorin tavoitteena on myös kiinnittää erityistä huomiota hyvien ja turvallisten elinolojen edistämiseen kaikkialla Pohjoismaissa, niin normaalioloissa kuin kriisitilanteissa.

Merkittävä osa aluekehityksen ja -suunnittelun yhteistyöohjelman toimeenpanosta on tarkoitus toteuttaa tukemalla yhteispohjoismaisia toimia ja hankkeita (aluesektorilla ja monialaisesti muiden sektorien kanssa) sekä kartuttamalla osaamista ja vaihtamalla kokemuksia relevanttien pohjoismaisten toimijoiden kesken.

Pohjoismaiden neuvosto, kansalaisyhteiskunnan edustajia ja muita keskeisiä toimijoita on osallistunut yhteistyöohjelman laatimiseen. Pohjoismaiden neuvosto on tehnyt ehdotuksia yhteistyöohjelman tavoitteisiin, minkä lisäksi on käyty vuoropuhelua Pohjoismaiden neuvoston Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan kanssa, viimeksi Pohjoismaiden neuvoston teemaistunnon yhteydessä huhtikuussa 2024. Myös muun muassa NORA, pohjoismaiset rajakomiteat, Nordregio ja muut pohjoismaiset toimijat ovat kommentoineet yhteistyöohjelman luonnosta.

Yhteistyöohjelma toimii kestävän kasvun (aluepolitiikan) ministerineuvoston kaiken toiminnan ohjausasiakirjana. Kestävän kasvun (aluepolitiikan) ministerineuvosto hyväksyi 18. kesäkuuta 2024 Karlstadissa yhteistyöohjelman, joka on voimassa 31. joulukuuta 2030 asti.

Pohjoismainen lisäarvo on keskeinen kriteeri pohjoismaisen yhteistyön relevanssia ja vaikuttavuutta arvioitaessa. Pohjoismainen lisäarvo on se arvo, joka saadaan kansallisen tason toimista saatavan arvon lisäksi. Pohjoismaista lisäarvoa voi syntyä esimerkiksi hankkeista, joilla saadaan aikaan pohjoismaista yhteistyötä ja yhteyksiä, vähennetään esteitä ja fragmentoitumista, kootaan pohjoismaisia resursseja ja osaamista, hyödynnetään käyttämätöntä potentiaalia ja luodaan synergioita. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tavoitteena on luoda selkeää lisäarvoa Pohjoismaille niin kansallisella, alueellisella kuin paikallisellakin tasolla.

Yhteistyöohjelman toteutuksessa tulee huomioida Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintaperiaatteet kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman sisällyttämiseksi Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön.

Visio 2030

Kilpailukykyinen Pohjola

Haluamme yhdessä edistää Pohjolan vihreää kasvua, joka perustuu tietoon, innovointiin, liikkuvuuteen ja digitaaliseen integraatioon.

Vihreä Pohjola

Haluamme yhdessä edistää yhteiskuntiemme siirtymistä vihreään talouteen sekä hiilineutraaliutta ja kestävää kierto- ja biotaloutta.

Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue

Sosiaalisesti kestävä Pohjola

Haluamme yhdessä edistää osallisuutta, tasa-arvoa ja yhtenäisyyttä alueella, jossa on yhteiset arvot ja jossa vahvistetaan kulttuurivaihtoa ja hyvinvointia.

Pohjoismaiden ministerineuvoston kaiken toiminnan tulee edistää visiota, jonka mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Yhteistyöohjelmassa kuvataan, miten sektori työskentelee kolmen strategisen painopistealueen parissa.

Poliittiset priorisoinnit

Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tavoitteena on lisätä osaamista ja tuoda ratkaisuja Pohjoismaiden tärkeisiin yhteisiin ja monialaisiin yhteiskuntahaasteisiin. Jotta voidaan saavuttaa tavoite vihreästä, kilpailukykyisestä ja sosiaalisesti kestävästä Pohjolasta, tarvitaan ratkaisuja, jotka perustuvat alueellisiin vahvuuksiin ja paikalliseen sopeutumiskykyyn ja jotka vahvistavat Pohjoismaiden kaikkien osien välistä luottamusta ja yhteistyötä. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee siksi edistää kestävää aluekehitystyötä, joka vahvistaa taloudellista ja sosiaalista kehitystä sekä ympäristön kehittymistä, lisää alueiden häiriönsieto- ja sopeutumiskykyä ja edistää pohjoismaista integraatiota ja yhteenkuuluvuuden tunnetta niin Pohjoismaiden välillä kuin Pohjois-Atlantin alueella.

Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee edistää työtä, jonka tavoitteena on tehdä elämisestä, opiskelemisesta, työskentelystä ja yritystoiminnan harjoittamisesta entistä houkuttelevampaa kaikkialla Pohjolassa. Pohjoismaiden alueisiin, kaupunkeihin ja maaseutualueisiin vaikuttavat haasteet ovat mutkistuneet entisestään ja ylittävät rajat yhä useammin, ja niiden ratkaiseminen edellyttää koordinoitua useiden hallinnollisten ja toiminnallisten rajojen yli sekä selkeästi alueellista näkökulmaa. Aluetaloudellisten, sosiaalisten sekä ilmasto- ja ympäristökysymysten fyysisten rakenteiden yhteissuunnittelu, jolla luodaan Pohjoismaiden elinkeinoelämän kestävä kehityksen, paremman kilpailukykyyn ja tehokkaan siirtymän edellytyksiä, on siksi hyvin tärkeää.

Samaan aikaan uusi geopoliittinen tilanne asettaa entistä suurempia vaatimuksia Pohjolan kaikkien alueiden turvallisuudelle, huoltovarmuudelle ja varautumiselle. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee omalta osaltaan edistää Pohjoismaiden kykyä käsitellä erilaisia häiriöitä ja kriisejä. Yksityisten ja julkisten palvelujen kehittäminen, olemassaolo ja vakaa saatavuus sekä tavallisessa arjessa että kriisitilanteissa merkitsevät paljon häiriönsietokykyisille ja mukautumiskykyisille alueille, kaupungeille ja maaseutualueille.

”

Keskiössä ovat osa-alueet, joilla Pohjoismaat voivat yhdessä – yhteistyön, yhteisten panostusten, kokemustenvaihdon ja oppimisen avulla – edistää Pohjolaa vihreämpänä, kilpailukykyisempänä ja sosiaalisesti kestävämpänä alueena.

Vihreä Pohjola

Vihreä siirtymä on välttämätön Pohjoismaiden ympäristö- ja ilmastotavoitteiden sekä vihreää Pohjolaa koskevan tavoitteen saavuttamiseksi. Siirtymä luo sekä mahdollisuuksia että haasteita, ja alueelliset ja paikalliset edellytykset kehityksen luomiseksi ja siirtymästä saatavien positiivisten vaikutusten saamiseksi ovat erilaiset eri puolilla Pohjolaa. Vihreän siirtymän etenemismuhti ja tarve käyttää alueita tasapainoisesti eri tarkoituksiin, kuten elintarvike- ja energiantuotannon, elinkeinoelämän, asumisen ja luonnon tarpeisiin, asettavat lisävaatimuksia Pohjoismaiden maankäytön suunnittelun ja yhdyskuntasuunnittelun seurannalle, priorisoinneille ja intressivertailuille. Lisäksi on tärkeää, että vihreää siirtymää koskevassa työssä otetaan huomioon pohjoismaisten alkuperäiskansojen tarpeet ja oikeudet.

Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismainen yhteistyö voi edistää Pohjoismaiden kansallisen ilmasto- ja energiasuunnittelun toteuttamista kestävien alueellisten ja paikallisten ratkaisujen mukaisesti niin, että vihreästä siirtymästä saadaan paikallista hyötyä ja etuja Pohjoismaiden eri alueilla, kaupungeissa ja maaseudulla.

Kilpailukykyinen Pohjola

Innovatiiviset ja muuntautumiskykyiset alueet, joilla on kilpailukykyinen elinkeinoelämä, ovat kilpailukykyisen Pohjolan edellytys. Erilaisista paikallisista ja alueellisista lähtökohdista mukautetut toimet ovat tärkeä osa ratkaisua. On tärkeää, että aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismainen yhteistyö tukee ja vauhdittaa elinkeinoelämää edistäviä toimia niin, että alueet voivat hyödyntää älykkään ja kestävä kehityksen kehityspotentiaaliaan.

Jotta voidaan varmistaa kilpailukykyinen Pohjola, jossa on sosiaalinen tasapaino, on tärkeää varmistaa vetovoimaiset asumis-, työskentely- ja elinolot Pohjolan kaikissa osissa. Tämä edellyttää myös innovoinnin, kehittämisen ja työllisyyden hyviä reunaehdotuksia etenkin Pohjolan maaseutualueilla, joissa on pitkät etäisyydet ja joissa voi olla haasteellisempaa luoda vetovoimaisia työpaikkoja ja houkutella ja pitää pätevää työvoimaa.

Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismainen yhteistyö voi edistää integraatiota ja yhtenäisiä ratkaisuja Pohjoismaiden kaikilla alueilla kilpailukykyisen Pohjolan edistämiseksi.

Sosiaalisesti kestävä Pohjola

Demografisella ja sosioekonomisella kehityksellä, johon liittyy kasvavia alueellisia ja alueiden sisäisiä eroja väestönkehityksessä ja -koostumuksessa, koulutus- ja tulotasossa sekä teknisessä kehityksessä, on keskeinen vaikutus kehitykseen Pohjolassa niin alueellisesti kuin paikallisesti. Tämä koskee niin yhteiskunnallisia haasteita kuin kehityksen tuomia mahdollisuuksia, kuten veropohjaa, työmarkkinoilla tarvittavan osaamisen saatavuutta sekä julkisten ja yksityisten palveluiden saatavuutta. Maaseutualueilla, joissa on pitkät etäisyydet ja rajallinen väestöpohja, tämä on suuri haaste etenkin paikallisissa tai alueellisissa kriisitilanteissa. Samaan aikaan toisaalla Pohjolassa haasteena on suuri ja nopeasti kasvava väestö pientä pinta-alaa kohti.

Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismainen yhteistyö voi edistää sosiaalisesti kestävää Pohjolaa innovatiivisilla pohjoismaisilla, Pohjolan eri alueille mukautetuilla ratkaisulla näihin tärkeisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin.

Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismainen yhteistyö

Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisessa yhteistyössä keskitytään vuoteen 2030 asti siihen, että

- vihreä siirtymä luo kehitystä ja mahdollisuuksia Pohjolan kaikkien alueiden, niin kaupunki- kuin maaseutualueidenkin, asukkaille ja yrityksille
- Pohjoismaiden alueet ovat kilpailukykyisiä ja integroituneita
- Pohjoismaissa on hyvät ja turvalliset elinolot sekä kaupunki- että maaseutualueilla.

Kestävän kehityksen (aluepolitiikan) ministerineuvosto on päättänyt kaudella 2025–2030 tehtävän työn tavoitteista ja osatavoitteista. Poliittiset painopisteet ohjaavat tämän politiikan alan pohjoismaisen yhteistyön kaikkea toimintaa, ja tämän johdosta tavoitteiden pohjalta laaditaan panostuksia, joiden toiminta, tulokset ja vaikutukset saavat aikaan halutun muutoksen.

Pohjoismainen yhteistyö, joka tukee yhdessä priorisoituja toimia ja edistää oppimista ja koordinoitua Pohjoismaiden hallitusten ja muiden pohjoismaisten toimijoiden välillä eri tasoilla, voi auttaa vahvistamaan kansallisia, alueellisia ja paikallisia edellytyksiä

vihreän, kilpailukykyisen ja sosiaalisesti kestävä Pohjolan luomiseksi. Oppiminen ja osaamisen kartuttaminen muun muassa analyysien, seurannan, arvioinnin ja kokemustenvaihdon muodossa voivat vahvistaa Pohjoismaiden alueiden mahdollisuuksia vastata tärkeisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin ja hyödyntää paremmin niiden tuomia mahdollisuuksia ja siten edistää Pohjoismaiden aluekehityspolitiikan ja -suunnittelun tavoitteiden saavuttamista.

”

Vahva kansalaisyhteiskunta, työnsaantimahdollisuudet, koulutus, liikenne sekä julkiset ja yksityiset palvelut niin normaalioloissa kuin kriisiaikoina ovat tärkeitä tekijöitä turvallisten ja vakaiden alueiden, kaupunkien ja maaseutualueiden turvaamiseksi kaikkialla Pohjolassa.

Tavoite 1: Vihreä siirtymä luo kehitystä ja mahdollisuuksia Pohjolan kaikkien alueiden, niin kaupunki- kuin maaseutualueiden, asukkaille ja yrityksille

Aluekehitystyö ja hyvä yhdyskuntasuunnittelu ovat tärkeitä kestävään vihreään muutokseen tarvittavien edellytysten luomiseksi. Pohjoismaiden yhdyskuntasuunnittelu pyrkii edistämään kestäviä elinympäristöjä, joiden ilmastovaikutus on pienempi, samalla kun ylläpidetään luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemipalveluja muuttuneessa ilmastossa. Aluepolitiikka ja maankäytön suunnittelu Pohjoismaissa ovat tärkeitä välineitä tämän onnistumiseksi. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee edistää Pohjoismaiden vihreää siirtymää, joka luo kehitystä, mahdollisuuksia ja alueellisia ja paikallisia etuja kaikilla Pohjolan alueilla, niin kaupungeissa kuin maaseudulla.

**Osatavoite 1.1:
Pohjoismaissa on
hyvä tietopohja ja
prosessit
tehokkaassa
maankäytössä ja -
priorisoinnissa**

Vihreä siirtymä edellyttää maantieteellisten alueiden priorisointia uusiutuvaan energiatuotantoon, elintarviketuotantoon, metsätalouteen, luonnon virkistyskäyttöön, luonnon ja kulttuuriympäristön suojeluun ja vihreään elinkeinokehitykseen. Maankäyttöä koskevat haasteet eivät katso kuntien, alueiden tai maiden rajoja, ja niissä tarvitaan ratkaisuja, jotka hyödyntävät maantieteellistä potentiaalia optimaalisella tavalla. Samaan aikaan on tarkasteltava paikallista maankäyttöä osana suurempaa visiota ja siten torjua ristiriitoja. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisessa yhteistyössä pyritään edistämään parempaa maankäyttöä ja menetelmien ja prosessien kehitystä ja testausta.

**Osatavoite 1.2:
Kaupungeilla ja
maaseutualueilla
on hyvät
edellytykset hyötyä
vihreän muutoksen
mahdollisuuksista**

Pohjoismailla on edessään useita toisiinsa kytkeytyviä ja rajat ylittäviä yhteiskunnallisia haasteita: vihreä ja digitaalinen siirtymä, demografiset muutokset, tarvittavan osaamisen saatavuus ja kehittäminen sekä liikenneyhteyksien ja infrastruktuurin kehittäminen. On tärkeää edistää toimia, jotka auttavat ratkaisemaan kaupunkien ja erityisesti maaseutualueiden konkreettisia ja käytännön haasteita, jotta ne voivat hyötyä vihreän muutoksen tuomista mahdollisuuksista. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee edistää sekä kaupunkien että maaseutualueiden mahdollisuuksia hyödyntää vihreää siirtymää sekä omaa potentiaaliaan älykkäässä ja kestävässä kehityksessä.

Tavoite 2: Pohjoismaiden alueet ovat kilpailukykyisiä ja integroituneita

Kilpailukykyinen Pohjola edellyttää, että yrityksillä koko Pohjolassa on hyvät edellytykset, minkä avulla ne voivat edistää kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Lähtökohdissa voi kuitenkin olla suuria eroja kaupunkien ja maaseutualueiden välillä. Digitalisaatio, uusien teknologioiden (kuten tekoälyn) kehittynyt hyödyntäminen, koulutuksen saatavuus, elinkeinoelämän edistämistoimet sekä julkiset ja yksityiset palvelut ovat välttämättömiä tarvittavan ja pätevän työvoiman houkuttelemiseksi ja pitämiseksi sekä vetovoimaisten elinolojen takaamiseksi. Pohjoismaiden välinen aluepoliittinen yhteistyö näissä yhteisissä haasteissa on tärkeää koko Pohjolan vahvistamiseksi ja rajat ylittävän yhteistyön ja paikallisesti mukautettujen ratkaisujen edistämiseksi. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee vahvistaa alueellista ja paikallista kilpailukykyä, resilienssiä ja integraatiota Pohjoismaissa yli kunta-, alue- ja maarajojen.

**Osatavoite 2.1:
Kaikilla Pohjolan
alueilla on hyvät
kestävän kasvun,
innovoinnin ja
resilienssin
toimintaedellytykset**

Innovointi, yrittäjyys ja yritystoiminta ovat keskeisellä sijalla vihreän ja kilpailukykyisen Pohjolan kannalta sekä haettaessa ratkaisuja niihin suuriin yhteiskunnallisiin haasteisiin, jotka vaikuttavat Pohjolan alueisiin, kaupunkeihin ja maaseutuun. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee omalta osaltaan alueellisesta näkökulmasta edistää hyvien puitteiden ja edellytysten luomista Pohjolan kaikkien alueiden kestäväälle taloudelliselle toiminnalle, innovoinnille ja resilienssille.

**Osatavoite 2.2:
Pohjolan kaikilla
alueilla on
mahdollisuudet
houkutella ja pitää
pätevää työvoimaa**

Pohjoismaisten yritysten mahdollisuus pätevän työvoiman hyvään saatavuuteen kaikkialla Pohjolassa on ratkaisevan tärkeää Pohjoismaiden kilpailukyvyille. Tarvittavan osaamisen hyvä saatavuus ja osaamisen kehittäminen mahdollistavat työmarkkinoiden muutoksen, jota tarvitaan kestävä kehityksen ja paremman kilpailukykyyn saavuttamiseksi. Koulutusalan ja työelämän digitaaliset ratkaisut voivat laajentaa rekrytointipohjaa myös maaseutualueilla, joissa on pitkät etäisyydet, ja helpottaa kehitystä, innovaatiokykyä sekä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin monipuolistumista. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee edistää sellaisten ratkaisujen löytymistä, jotka liittyvät tarvittavan osaamisen saatavuuteen alueellisesta näkökulmasta ja Pohjoismaiden kaupunkien ja maaseutualueiden erilaisten edellytysten pohjalta.

**Osatavoite 2.3:
Raja-
alueyhteistyöllä ja
toiminnallisilla
alueilla on hyvät
toimintaedellytykset**

Asumisen, elämisen, opiskelun, työskentelyn, matkustamisen ja yritystoiminnan maiden rajojen yli tulee olla helppoa kaikkialla Pohjolassa. Pohjoismaiden raja-alueet muodostavat yhteistyön solmukohtan elinkeinoelämän kilpailukyyn edistämässä, osaamisen saatavuuden mukauttamisessa, rajaesteiden tunnistamisessa ja raivaamisessa, kestävien ja ilmastomyötäisten ympäristö- ja energiaratkaisujen kehittämisessä, kestäväen maankäytön edistämässä sekä rajat ylittävän infrastruktuurin ja yhteyksien kehittämisessä. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee vauhdittaa kestävää, maiden rajojen yli tapahtuvaa aluekehitystyötä tavoitteena kehittää elinvoimaisia rajaseutuja ja näin edistää tavoitetta integroituneesta Pohjolasta, joka on vihreä, kilpailukykyinen ja sosiaalisesti kestävä.

Tavoite 3: Pohjoismaissa on hyvät ja turvalliset elinolot sekä kaupunki- että maaseutualueilla

Turvallisuus ja hyvät elinolot Pohjoismaiden kaupungeissa ja maaseutualueilla merkitsevät työpaikkojen sekä yksityisten ja julkisten palveluiden saatavuutta ja vakaan toimeentulon ja tuotannon varmistamista niin normaalioloissa kuin kriisitilanteissa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että on olemassa hyviä ja houkuttelevia elin- ja asuinympäristöjä, joissa vaalitaan luonnon- ja kulttuurimaisemia. Se on edellytys sille, että saadaan houkutelua sekä nuoria että varttuneempia ihmisiä Pohjolan maaseuduille ja pidettyä heidät siellä. Pohjoismaiden aluepolitiikalla ja maankäytön suunnittelulla on tärkeä rooli kestävien ratkaisujen edistämiseksi, joiden lähtökohtana ovat paikallisten alueiden edellytykset ja sopeutumiskyky. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee omalta osaltaan parantaa Pohjolan kykyä luoda kehittyviä, kestäviä ja resiliентtejä alueita, joilla ihmiset haluavat asua ja elää, sekä edistää innovatiivisia ratkaisuja siirryttäessä kestävään kehitykseen.

**Osatavoite 3.1:
Pohjolan
kaupungeissa ja
maaseutualueilla
tapahtuu
myönteistä
sosiaalista
kehitystä**

On tärkeää, että aluekehitys- ja aluesuunnittelutyö auttaa ehkäisemään ja hallitsemaan asumisen segregaatiota, sosioekonomista eriarvoisuutta ja sosiaalista syrjäytymistä, jotka ovat yhteisiä haasteita erityisesti Pohjoismaiden kaupungeissa. Samaan aikaan pienien paikkakuntien ja maaseudun uusteollistuminen edellyttää selkeämpää kokonaisotetta yhdyskuntasuunnitteluun sekä paikallisten työmarkkinoiden ja asuntojen saatavuuden välistä kytköstä kestäväen kehityksen edistämiseksi. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee edistää yhdenvertaisten edellytysten luomista kaikille asuinpaikasta riippumatta, tunnistaa yhteisiä haasteita, joita liittyy laadukkaiden asuntojen rakentamiseen ja saatavuuteen Pohjolan kaupunki- ja maaseutualueilla, sekä edistää ratkaisuja, joiden avulla varmistetaan erilaisia vaihtoehtoja asuntojen luovutukseen maaseudulla.

**Osatavoite 3.2:
Julkisten ja
yksityisten
palveluiden
saatavuus on hyvä
niin normaalioloissa
kuin
kriisitilanteissa
Pohjoismaiden
kaikilla alueilla**

Niin yksityisten kuin julkisten palveluiden hyvä ja vakaa saatavuus on perustavan tärkeää, jotta kaikkialla Pohjoismaissa on houkuttelevaa asua, elää, opiskella ja tehdä työtä. Palveluiden saatavuus on myös paikallisen ja alueellisen elinkeinoelämän kilpailukyvyen edellytys. Tämä koskee myös maaseutualueita, joissa on pitkät etäisyydet ja rajallinen väestöpohja. Samalla muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa korostuu vahvojen kansalaisyhteiskuntien merkitys. Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismaisen yhteistyön tulee edistää yhteistyötä ja varautumista sekä paikallisesti että Pohjoismaiden eri toimijoiden välillä tavoitteena saada aikaan julkisten ja yksityisten palveluiden hyvä saatavuus Pohjolan kaikkiin osiin. Näin vahvistetaan Pohjoismaiden alueiden vetovoimaisuutta, yhteenkuuluvuutta, läheisyyttä ja resilienssiä niin normaalioloissa kuin kriisitilanteissa.

Yhteistyöohjelman arviointi

Yhteistyöohjelma on voimassa vuosina 2025–2030, ja kausi jaetaan kahteen kolmivuotiseen työohjelmaan vuosina 2025–2027 ja 2028–2030.

Kauden keskivaiheilla toteutetaan arviointi, jonka perusteella ministerineuvosto voi päättää yhteistyöohjelmaan tehtävistä tarkistuksista, ja kerätään palautetta siitä, miten työsuunnitelmaa tulee muokata loppukautta varten.

Työtä arvioidaan lisäksi jatkuvasti pääsihteerin ja ministerineuvoston arvioiden pohjalta.

Tietoja tästä julkaisusta

Aluekehityksen ja -suunnittelun pohjoismainen yhteistyöohjelma 2025–2030

PolitikNord 2024:751

ISBN 978-92-893-7975-5 (PDF)

ISBN 978-92-893-7976-2 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/politknord2024-751>

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2024

Aloitussivun kuva: Knud Andersen

Kuvat: norden.org, Pixabay, ImageBank Sweden, Business Finland

Julkaistu: Lokakuu 2024

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Nordens Hus, Ved Stranden 18, DK-1061 Kööpenhamina, www.norden.org

Lisää pohjoismaisia julkaisuja on luettavissa osoitteessa www.norden.org/fi/julkaisut